

Yol Haritasına Dâhil Üç Ayet

Nureddin Yıldız'ın Musab bin Umeyr Davetçi Okulu için yaptığı "Musab Olmak" (15.) dersidir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.

Allah'a davette çalışma ilkelerimizi belirleyecek ve Müslüman olarak şahsiyetimizi oluşturacak ayetlerden ilkinin okunması, وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا (İnsanlara güzel söz söyleyin) ayetini insanlara güzel sözler söylemek mecburiyetinde oluşumuzu belirleyen bir kanun olarak öğrenmiştik.

Bakara, Kiyamet ve Hucurat surelerinden üç ayeti daha buraya ilave edeceğiz. Anlam bütünlüğü olan uzun ayetler içinde birer parçadır bunlar. Genel olarak bir çelişki veya Rabbimizin hükmünün ters anlaşılma nedeni olmadıkça, bir surenin ayetini ya da ayetin bir parçasını alıp kullanabiliriz. Ulemamız yer yer bir ayetin kelimesini bile bir konu için istidlal etmiş, kaynak olarak kullanmıştır.

İlki *“Aranızdaki fazileti unutmayın. Allah yaptıklarınızın görenidir.”* Yaptığınız iyi ya da kötü işlerin Allah'ın kontrolünde olduğunu unutmayın, demektir bu. Fazilet birçok manaya gelir ve Türkçe'deki karşılığı 'erdem'dir. Aranızdaki fazileti unutmayın, cümlesini, aranızdaki insanlığı unutmayın, diye tercüme etmek mümkündür.

Allah'a davette bunun bize nerede lazım olacağına cevap verirken ayetin aslına dönebiliriz. Rabbimiz Bakara suresinin bu 237. ayetinde evlilik ve boşanmadan söz ediyor.

Talak, erkeğin kadını boşaması demektir. Kadın ve erkek, nikâh denen bir sözleşmeyle bir araya gelirler ve bu birliktelik başarılı olamazsa erkek bunu sonlandırır. Şeriat lisanımızda buna talak deniyor ve aynı zamanda Kur'an'ın surelerinden birinin adıdır.

Davetçileri en çok sarsacak konulardan biri de aile huzuru meselesidir. İnsanlara din, Allah ve şeriat bahsediyorsan talak da yardım istenerek karşına gelecek konulardan biridir. Bu ayet hem “aranızdaki fazileti unutmayın” emrinden dolayı davetçiyi ilgilendiriyor hem de talak konusunu zihinlerimize şöyle bir getiriyor.

Bildiğimiz talak şeklinin dışında bazen de karı-koca olmadan önce yani gerdeğe girilmeden boşama gerçekleşebilir. Gerdek görmeden önceki boşamadır bu. İkisi de boşamadır ama birinde kadın, kadınlığını erkeğe vermiş ve nikâh pratik olarak gerçekleşmiştir; diğerinde ise nikâh vardır ama nikâhın pratiği olan karı-kocalık yoktur. Benzetecek olursak, yetki belgesi olup dükkân açmamış esnaf gibidir.

Eğer talak, gerdekten sonra gerçekleşmişse bu bir çeşit; gerdekten önce olmuşsa bu başka bir çeşittir. Talak, karı-koca olmadan önce gerçekleşirse bu talakta kadının erkekten alması gereken mehir (kadının kadınlığını erkeğe vermesi karşılığında aldığı onur ödülü) yarım olarak verilir. Gerdek gecesinde sonra olsa tam tahsil edilecekti mehir; o gece gerçekleşmeden olduğu için ayette مَا فَرَضْتُمْ قَبْضًا “koyduğunuzun yarısı” diye geçiyor ve yarısı veriliyor mehirin.

Ama erkek, mehirin yarısını vereceği durumda eğer isterse tamamını da verebilir kadına. Ayet şöyle bitiyor: وَلَا تَنْسُوا الْفَضْلَ بَيْنَكُمْ: “Aranızdaki insanlığı unutmayın.” Hem kadın hem erkeğe uyarıdır bu. Kadına; erkeğin sana evlilikten önce yaktığı yağları unutma. Erkeğe; önceleri ne güzel kadın diyordun onun için. Her ikinin de insanlığı unutmayın o durumda. Ve ayet şöyle sonlanıyor: إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ “Yaptıklarınızı Allah görüyor.”

Boşanma esnasında yaptıklarınızı Allah biliyor. Üç gün önce Belkıs'tan güzel olduğunu söylediğin o kadını babasının evine gönderirken yeryüzünün en çirkin olduğunu söylersen, bunu Allah görüyor. Dün Koca Yusuf'tan daha pehlivan olduğunu söylediğin adam için bugün dünyanın en uyuz dersen, bunu da Allah görüyor. “Aranızdaki insanlığı unutmayın. Yaptıklarınızı Allah görüyor.”

Davetçilikle ilgilenenlerin talak konusunda da ciddi bilgi birikimi olması gerekir. Çünkü davetçilik sadece namaz kılmayı öğretmek değildir; insanların başının belası olan meseleleri de çözmek zorundadır davetçi. İnsanları evlenmeye teşvik ettikten sonra boşanacakları zaman da çözüm üretmelidir. Buzdolabı satan bir mağaza, servis hizmeti de vermelidir.

Ayetin koyduğu kanun şudur: Müslüman, insanlığından taviz vermez –karşısındaki kâfir bile olsa. Müslümanlık yalnızca insanlığın arazisinde büyür. Evlilikte, akrabalık-hısımlıkta, iş arkadaşlığında, talebelikte karşılıklı insanî ilişkileri asla unutmamalıdır. Unuttuğu zaman bu insanlık adına bir kayıptır. İnsanlığın kaybettiği yerde de İslam kazanamaz.

Belki de hayat boyu en ciddi rehberlerimizden olacak bir örneği zikrelelim: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ümmet-i Muhammed adına girdiği ilk savaş olan ve müşriklerden yetmiş iki kişinin öldüğü manzarayı düşünelim. Müşrikler böyle bir zayıflığı beklemiyorlardı ve büyük bir yıkım yaşadılar. Savaşın sona müşriklerin esirleri de vardı ashab-ı kiramın elinde.

Sözleri ve hayatıyla Kur'an'ın en büyük müfessiri olan Efendimiz aleyhisselam, Medine'ye getirilen esir müşrikler için şöyle buyurmuş: "Mutim ibni Adiy sağ olsaydı ve bana rica etseydi bu pislikleri serbest bırakırdım." (Buhârî, 3139) Mutim ibni Adiy, Cübeyr ibni Mutim'in babasıdır ve Cübeyr ashab-ı kiramın gençlerindedir. Peki, Mutim ibni Adiy kim?

Efendimiz aleyhisselamın Zeyd radiyallahu anh ile birlikte yaptığı ve taşlandığı Taif gezisini hatırlarsınız. Orada müşriklerin esas derdi, Efendimiz'in Mekke'den izinsiz çıkması sebebiyle yeniden girmesine izin vermemeleriydi. Peygamberliğin 11. senesindeydi bu.

Müşriklerin Mekke'ye girişine izin vermediği, Taiflilerin de taşıdığı bu manzarada, yetmiş kilometrelik bir mesafede sıkışıp kalmıştı Efendimiz aleyhisselam, yanında da Zeyd'i. -Müşrik olarak ölen- Mutim ibni Adiy'in ağırına gitmiş bu durum ve Kâbe'nin önüne gidip kılıcını çıkarmış, "Muhammed'in dininden değilim ama insanlığıma dokunuyor. Muhammed'in arkasındayım, eman veriyorum ona ki Mekke'ye girecek ve dokunamayacaksınız" demiş.

Bu adam o zaman bir müşrik ve müşrik olarak da öldü. Ama zor bir gününde Peygamber'imize böyle bir iyilikte bulundu ve Efendimiz bu himayeyle Mekke'ye döndü.

Bu olayın hemen hemen 12. yılda olduğunu kabul etsek, bir yıl sonra hicret ve iki yıl sonra da Bedir savaşı gerçekleşti. Aradan yaklaşık dört sene geçti. Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem dönüp dediği: "Mutim bana bu pislikleri bırakmamı söylese onun hatırı için bırakırdım." Vefa bu. "Aranızdaki insanlığı unutmayın" ayetinin uygulanışı bu.

Davetçi bu insanlık standardını yakalayamazsa kim yakalayacak? Öyleyse bu ayet-i kerime, davetçinin ilkelerinden biri olmalıdır. "Nefsime ağır geliyor, sen haksızsın ama filan yerdeki olay hatırına bunu kapatıyorum" diyebilmelisin. Karı-koca veya sosyal ilişkilerinde zaten bütün müminlerdir Allah'ın bu emri. Bir yerde gördüğün insanlık için ölünceye kadar o insanlığa vefa duymalısın, dininden taviz vermeden elbette.

İkinci ayetimiz de Kıyamet suresinden: *بَلِ الْإِنْسَانُ عَلَىٰ نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ ۖ وَلَوْ أَلْقَىٰ مَعَاذِيرَهُ* "Balakis insan kendini iyi tanır, mazeretler gösterse de iyi tanır."

Bu ayetten dört sonuç çıkarmamız lazım:

- 1- 'Ama' dese de insan haksız olduğunu bilir. Davetçi de bilir davetçinin karşısında 'sen öyle diyorsun hocam ama...' diyen de. Dolayısıyla davetçiler, karşısındakilerin gerekçe oluşturmalarına aldanmamalıdır. O gene bildiğini anlatacak. Karşısındaki nasıl bir gerekçe beyan ederse etsin, davetçi bildiği şeriat kaidelerini esas alıp onları anlatacak, palavraya inanmayacak.

- 2- “Mazeretler gösterse de” ifadesi bize anlatıyor ki insanların senin okuyacağın ayet ve hadislerle karşı tuzakları olabilir. Sen hazır olmalısın.
O ister göstersin tuzağını ister göstermesin, sen hazırlığını psikolojik olarak yapmalısın. Bu hazırlık olmazsa “yahu adam nasıl tepki gösterdi” diye ödün patlar. Tepkilere aldırılmaman gerekiyor. Aldırırsan sıkıntıya girersin.
- 3- “İnsan kendini tanıır” ifadesi davetçi için de geçerlidir. Sözüünün etki etmemesi, konuşmaya vakit bulamamak, “Ben Allah rızası için söylüyorum” demek... insan kendini bilir. Allah rızası için mi şöhret için mi olup olmadığını herkes kendinden biliyor. İslam’a mı tarikatına-vakfına-partine mi hizmet ettiğini kendi bilir insan ama menfaatine uygun değildir bunu deşifre etmek.
- 4- Davetçilerin tuzaklarından biri de ilmî-hitabet olarak yüksek puanlı bir davetçiyi daha alt seviyedekilerin nerdeyse peygamber gibi görmeleridir. Hâlbuki bu ayet bize öğretiyor ki davetçi, onu övenlerin övme tuzağına düşmez. “Hocam öyle anlattın ki kendimizi cennette zannettik” sözünü duyduğunda “eh... gayret ettik biz de tabii...” demez. Kul olarak kendini tanıyor olmalıdır. O da bilir ki insan olarak birçok şeyi eksik bırakmıştır.

Üçüncü ayetimiz Hucurat suresinden, **إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ** Veda Hutbesi’nde de yer alan, Efendimiz aleyhisselamın koyduğu standartlardan: “Allah katında en değerliniz en takva olanınızdır.”

Tartışmaya mecal bırakmadan davetçinin, öğretmenin, annenin, Allah rızası için herhangi bir iş yapan insanın ne için çalışması gerektiğini gösteriyor bu ayet: En takvalı insanı yetiştirmek.

Bir davetçi, en muttaki kul olabilmek için davetini yapacak. Programını da en muttaki kulların yetişmesine göre hazırlayacak. İçkiyi bıraktırmak, namaza başlatmak hedef olarak yeterli değildir. En takvalı olmak standardına göre yola çıkılmalıdır.

Davetçi eğer bin metrelik bir koşunun yedi yüz metresini hedef alırsa pili üç yüz metrede biter ve koşunun yarısını bile bitirememiş olur. Bin metrelik bir koşunun en azından bin metresi hedeflenmelidir. Allah’ın en değerli kulu takvada en iyi olan ise davetçi, “içki içmesin yeter” dediğinde bu standarttan düşmüş olur. Kendi pilini erken bitirmek ve karşısındaki insanların da erken bir pozisyonu yeterli görmeleri anlamına gelir bu.

Hem kendi durumunu görebileceği bir ayna hem de ulaşılacak hedef anlamında bu ayete bakmalıdır davetçi.

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّمْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah’a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.